

## Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.09.2015

Система недержавного пенсійного забезпечення (далі – НПЗ) становить третій рівень пенсійної системи. Її розбудова здійснюється починаючи з 2004 року після набрання чинності Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Основу такої системи становлять недержавні пенсійні фонди.

Основною метою інвестування пенсійних активів є отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат разом із забезпеченням дохідності пенсійних активів вище рівня інфляції та залучення довгострокових інвестиційних ресурсів, необхідних для модернізації економіки.

Станом на 30.09.2015 в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 72 недержавних пенсійних фондів (далі – НПФ) та 23 адміністраторів НПФ (довідково: станом на 30.09.2014 у Державному реєстрі налічувалось 76 НПФ та 25 адміністратори).

Згідно з даними Державного реєстру фінансових установ недержавні пенсійні фонди зареєстровано у 9 регіонах України (рис.1). Найбільша кількість НПФ зосереджена у м. Києві – 53, або 73,6% від загальної кількості зареєстрованих НПФ.

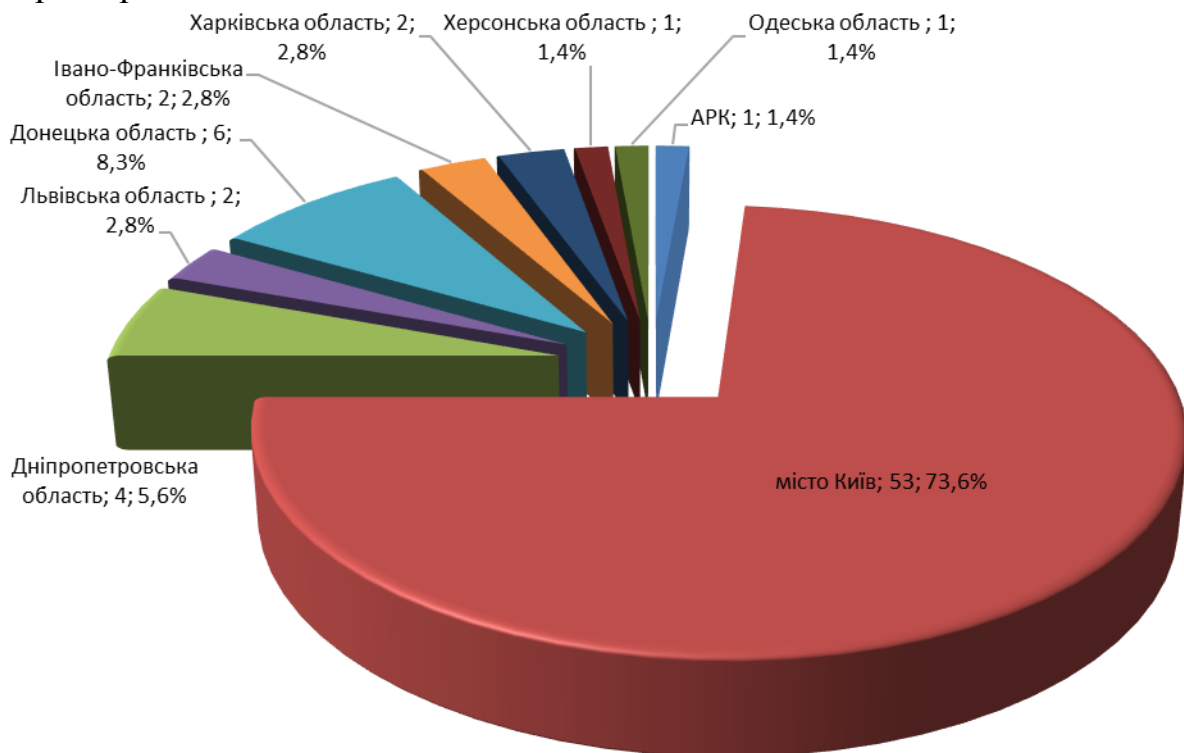


Рис.1. Територіальний розподіл НПФ (шт.)

Аналіз діяльності ринку недержавного пенсійного забезпечення проведено на підставі поданих звітних даних станом на 30.09.2015.

Основні показники діяльності НПФ, згідно з поданими звітними даними, та темпи їх приросту наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів**

Показники	Станом на 30.09.2013	Станом на 30.09.2014	Станом на 30.09.2015	Темпи приросту, %	
				станом на 30.09.2014/ станом на 30.09.2013	станом на 30.09.2015/ станом на 30.09.2014
Кількість укладених пенсійних контрактів, тис. шт.	60,3	53,9	58,1	-10,6%	<b>7,8%</b>
Загальна кількість учасників НПФ, тис. осіб	587,7	832,5	834,2	41,6%	<b>0,2%</b>
Загальна вартість активів НПФ, млн. грн.	1 928,0	2 478,5	2 107,3	28,6%	<b>-15,0%</b>
Пенсійні внески, всього, млн. грн.	1 455,6	1 738,4	1 865,9	19,4%	<b>7,3%</b>
у тому числі:					
- від фізичних осіб	64,0	69,0	77,3	7,8%	<b>12,0%</b>
- від фізичних осіб-підприємців	0,2	0,2	0,2	0,0%	<b>0,0%</b>
- від юридичних осіб	1 391,1	1 668,8	1 788,1	20,0%	<b>7,1%</b>
Пенсійні виплати, млн. грн.	264,5	349,8	528,9	32,2%	<b>51,2%</b>
Кількість учасників, що отримали/отримують пенсійні виплати, тис. осіб	65,7	71,1	80,8	8,2%	<b>13,6%</b>
Сума інвестиційного доходу, млн. грн.	856,9	1 242,8	984,7	45,0%	<b>-20,8%</b>
Прибуток від інвестування активів недержавного пенсійного фонду, млн. грн.	740,8	1 090,4	780,0	47,2%	<b>-28,5%</b>
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, млн. грн.	116,1	152,4	204,7	31,3%	<b>34,3%</b>

Станом на 30.09.2015 адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено **58,1 тис. шт. пенсійних контрактів**, що більше на 7,8% (4,2 тис. шт.) порівняно з відповідним періодом 2014 року.

Структура пенсійних контрактів станом на 30.09.2015:

- з вкладниками – фізичними особами – 50,3 тис. шт.;
- з вкладниками фізичними особами-підприємцями – 0,1 тис. шт.;
- з вкладниками – юридичними особами – 7,7 тис. шт.

**Збільшення кількості пенсійних контрактів** пов'язане в першу чергу зі збільшенням пенсійних контрактів з фізичними особами. Так:

- порівняно з відповідним періодом 2014 року збільшення кількості контрактів з фізичними особами становило 9,1% (4,2 тис. шт.).

Пенсійні контракти станом на 30.09.2015 укладено з **52,0 тисячами вкладників**, з яких:

- юридичні особи – 2,3 тисячі, або 4,4 % від загальної кількості вкладників,

- фізичні особи – 49,7 тисячі, або 95,6 %.

Кількість вкладників станом на 30.09.2015 **збільшилась** порівняно з відповідним періодом 2014 року **на 8,8%** (4,2 тисячі вкладників).

*Довідково:*

- станом на 30.09.2014 кількість вкладників становить 47,8 тисячі, з яких юридичні особи становили 2,3 тисячі вкладників, фізичні особи – 45,5 тисячі вкладників.

Збільшення кількості вкладників відбулося за рахунок збільшення кількості вкладників фізичних осіб, порівняно з відповідним періодом 2014 року – на 9,2%.

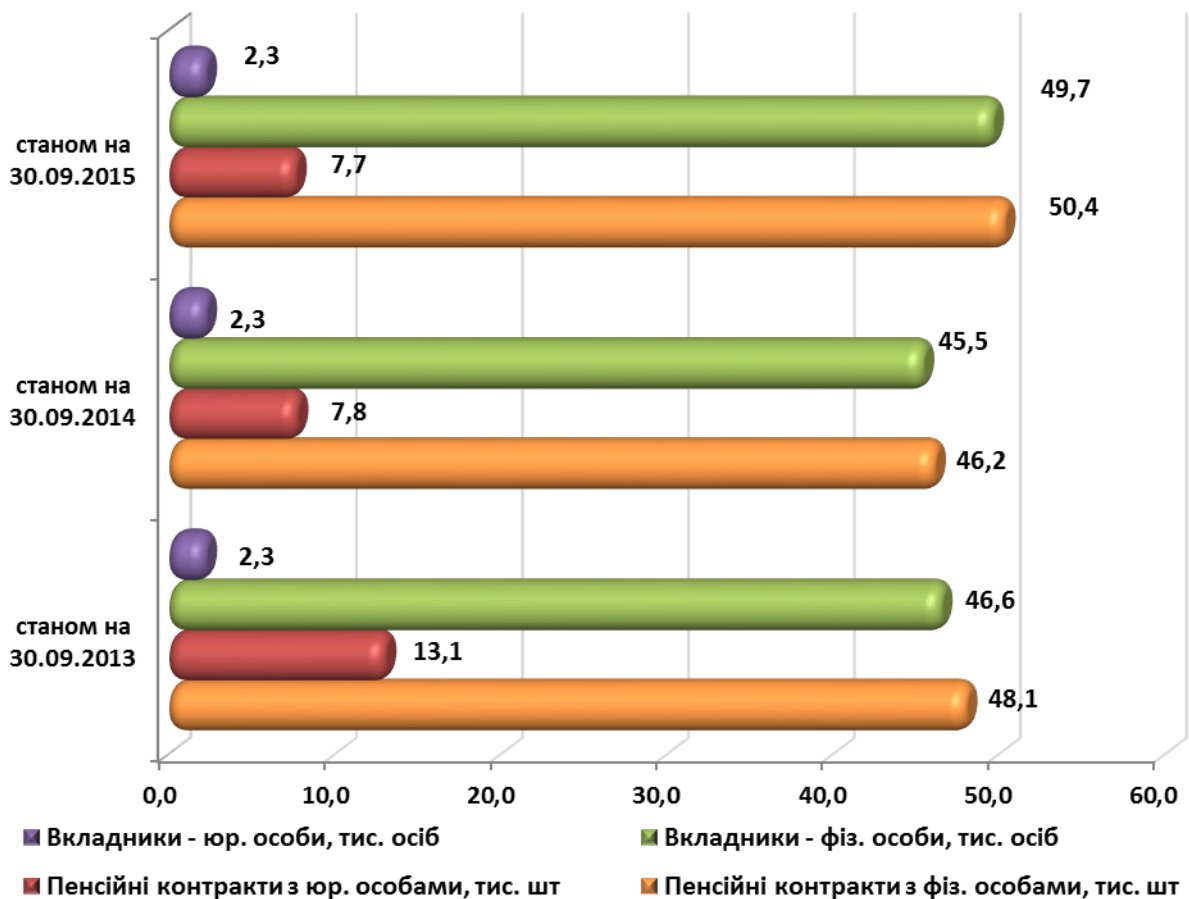


Рис.2. Динаміка кількості укладених пенсійних контрактів та кількості вкладників

Станом на 30.09.2015 загальна кількість учасників НПФ становила **834,2 тис. осіб** (станом на 30.09.2014 – 832,5 тис. осіб).

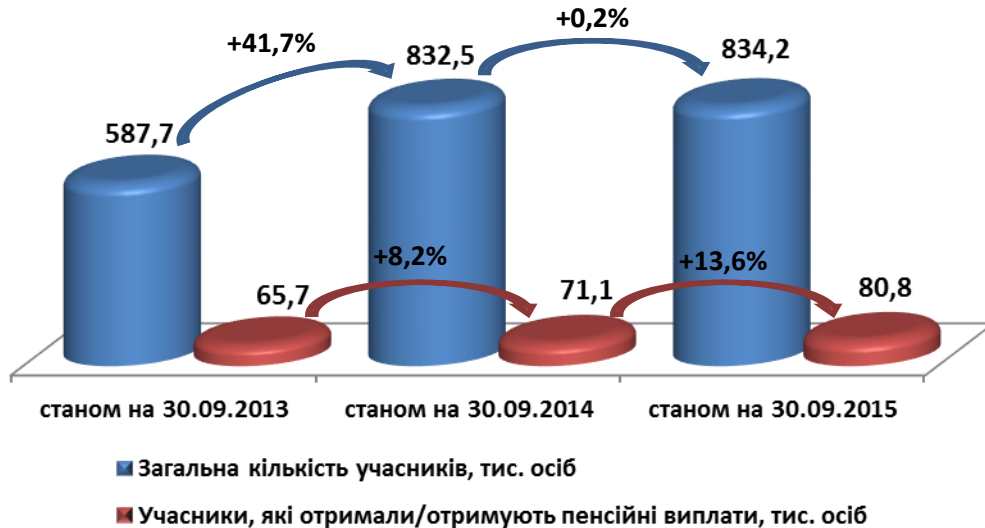


Рис. 3. Динаміка кількості учасників недержавних пенсійних фондів

Збільшення учасників НПФ, станом на 30.09.2015 порівняно з відповідним періодом 2014 року, пов'язане зі збільшенням кількості жінок на 0,2% (0,5 тис. осіб) від загальної кількості жінок, учасників НПФ, та чоловіків – на 0,3% (1,2 тис. осіб) (рис. 4).

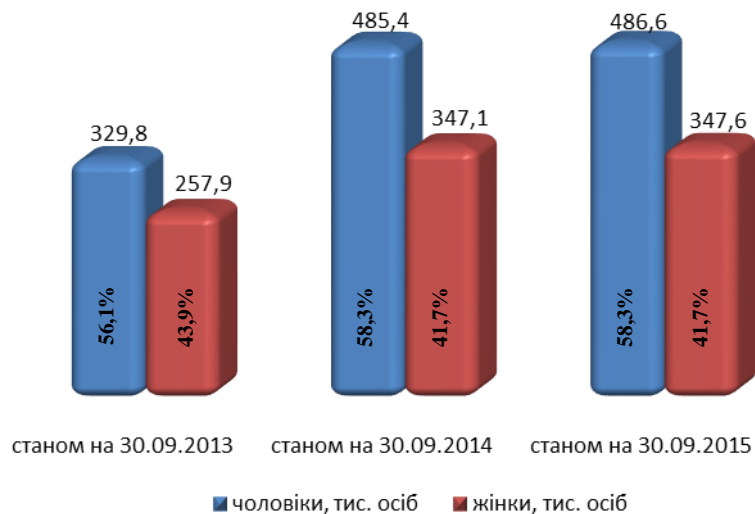


Рис.4. Розподіл учасників НПФ за статевою ознакою

Станом на 30.09.2015 основну частину учасників НПФ становили особи віком від 25 до 50 років, а саме 63,5%, та особи вікової групи від 50 до 60 років, що становили 26,0%. Частка учасників НПФ вікової групи старше 60 років становила 7,3%, вікової групи до 25 років – 3,2% (рис. 5).

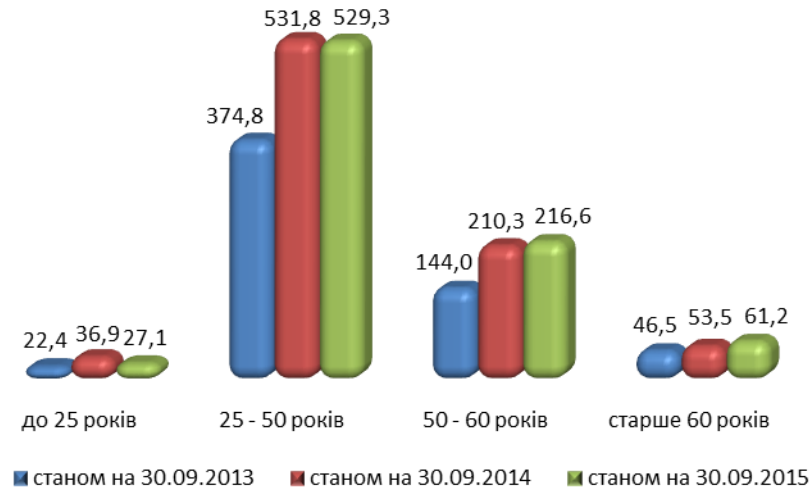


Рис.5. Розподіл учасників НПФ за віковими групами (тис. осіб)

На рисунку 6 відображено кількість учасників НПФ (за статевою ознакою у розрізі вікових груп).

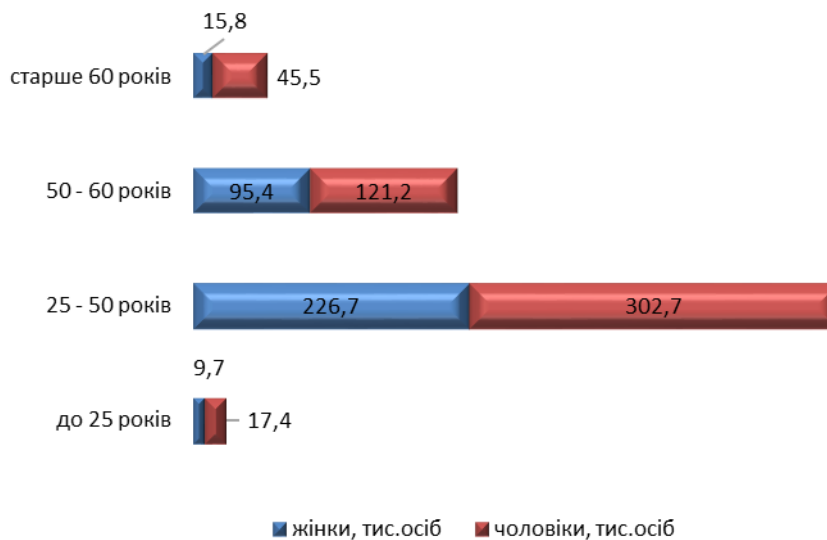


Рис.6. Кількість учасників НПФ за статевою ознакою у розрізі вікових груп станом на 30.09.2015

Як видно з рисунка 6, у кожній віковій групі учасників НПФ більшість становлять чоловіки. Причому у віковій групі старше 60 років їхня кількість перевищує кількість жінок більш ніж удвічі (у 2,9 раз).

**Пенсійні виплати** (одноразові та на визначений строк) станом на 30.09.2015 становили **528,9 млн. грн.**, що на 51,2% більше в порівнянні з відповідним періодом 2014 року (рис.7), при цьому одноразові виплати зросли на 44,0%, пенсійні виплати на визначений строк – на 125%.



Рис. 7. Пенсійні виплати

Сукупно недержавними пенсійними фондами станом на 30.09.2015 було здійснено пенсійних виплат (одноразових та на визначений строк) **80,8 тисячі учасників**, тобто 9,7% від загальної кількості учасників отримали пенсійні виплати.

Станом на 30.09.2015 середній розмір одноразової пенсійної виплати на одного учасника НПФ, який отримав/ отримує пенсійну виплату одноразово, становить **5,9 тис. грн.** (станом на 30.09.2013 – 4,6 тис. грн) та середній розмір пенсійної виплати на визначений строк на одного учасника НПФ, який отримав/ отримує пенсійну виплату на визначений строк, становить **21,3 тис. грн.** (станом на 30.09.2013 – 24,6 тис. грн.).

Одним із основних якісних показників, які характеризують систему НПЗ, є сплачені **пенсійні внески**.

Сума пенсійних внесків станом на 30.09.2015 становить 1 865,9 млн. грн., **збільшившись** порівняно з відповідним періодом 2014 року на 7,3% (127,5 млн. грн.).

У загальній сумі пенсійних внесків станом на 30.09.2015 основну частину, або 95,8%, становлять пенсійні внески від юридичних осіб, на яких припадає 1 788,1 млн. грн.

На збільшення суми пенсійних внесків порівняно з відповідним періодом 2014 року вплинуло збільшення суми пенсійних внесків від фізичних осіб на 12,0% (8,3 млн. грн.) та збільшення суми пенсійних внесків від юридичних осіб на 7,1% (119,3 млн. грн.).

Середній розмір пенсійного внеску за 9 місяців 2015 року на одного вкладника:

- юридичну особу становить **22,7 тис. грн.**;
- фізичну особу, з урахуванням фізичних осіб – підприємців, становить **0,1 тис. гривень.**

*Загальна вартість активів*, сформованих недержавними пенсійними фондами, станом на 30.09.2015 становила **2 107,3 млн. грн.**, що на 15 %, або на 371,2 млн. грн. менше в порівнянні з аналогічним періодом 2014 року (рис.8).



*Рис.8. Динаміка основних показників системи НПЗ (млн. грн.)*

Для НПФ властиво формувати портфель, до якого входять об'єкти інвестування з мінімальним ступенем ризику. Тому особливого значення набуває вибір інвестиційних інструментів, використовуючи які НПФ зможуть забезпечити захист грошових коштів населення від інфляційних процесів і при цьому отримувати визначений приріст капіталу.

Станом на 30.09.2015 переважними напрямками інвестування пенсійних активів стали депозити в банках (36,3% інвестованих активів), цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (27,7%), облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (16,4%), акції українських емітентів (9,2%) (рис. 9).

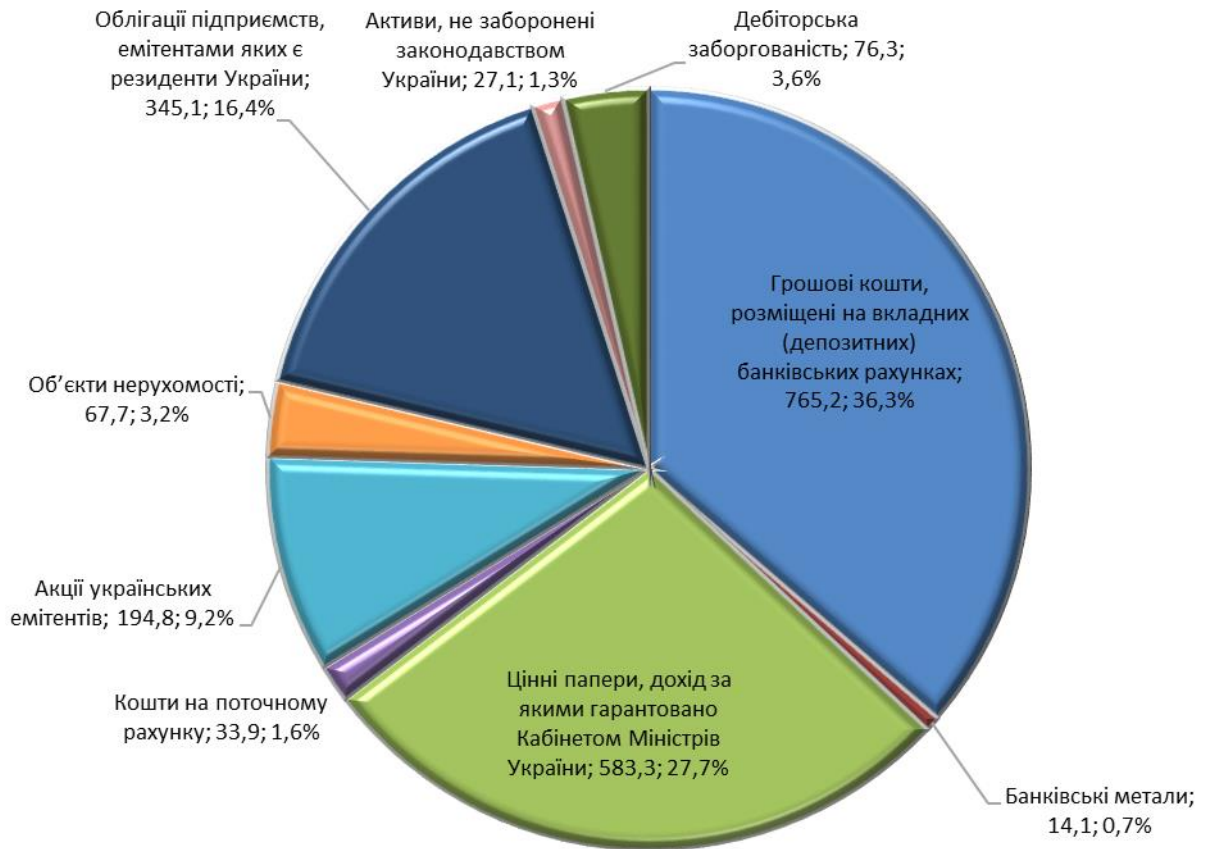


Рис.9. Структура інвестованих пенсійних активів станом на 30.09.2015 (млн. грн.)

Метою інвестування пенсійних активів є, насамперед, збереження пенсійних заощаджень громадян. Тому стратегія інвестування недержавних пенсійних фондів є більш консервативною, ніж у інших фінансових установ.

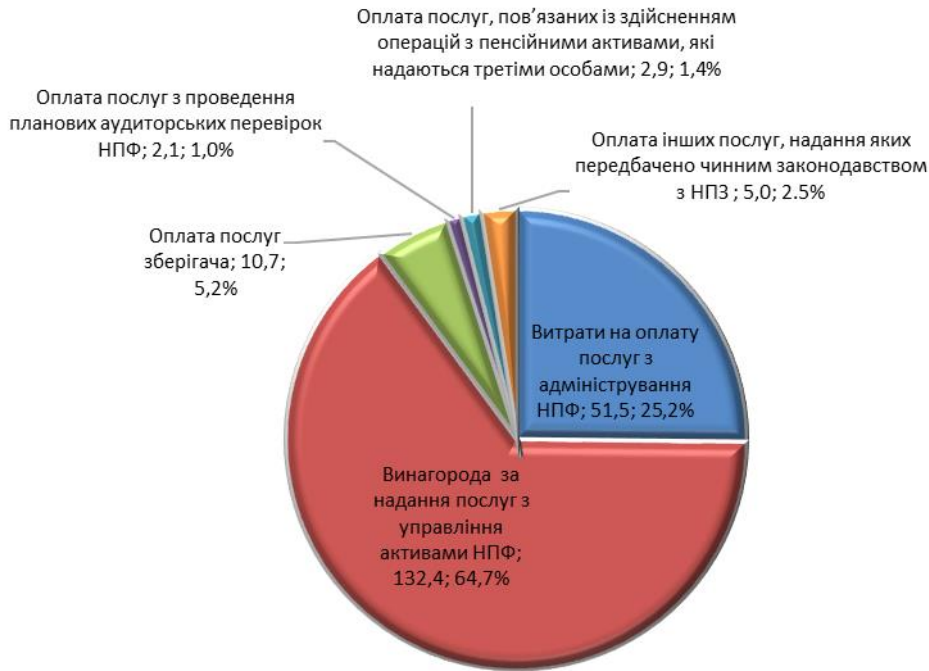
Загальний дохід, отриманий від інвестування пенсійних активів, станом на 30.09.2015 становив **984,7 млн. грн.**, або 52,8% від суми залучених внесків, зменшився у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року на 258,1 млн. грн., або на 20,8%.

**Витрати, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів**, станом на 30.09.2015 зросли на 34,3% у порівнянні з аналогічним періодом 2014 року і в цілому за час існування пенсійних фондів становлять **204,7 млн. грн.**, або 9,7% від загальної вартості активів НПФ.

У порівнянні з аналогічним періодом 2014 року такі витрати зросли на 34,3% (52,3 млн. грн.) за рахунок надання послуг з управління активами НПФ на 27,5 млн. грн. (26,2%), з адміністрування НПФ на 16,4 млн. грн. (46,7%), послуг зберігача на 2,7 млн. грн. (33,8%), проведення планових аудиторських перевірок на 0,7 млн. грн. (50,0%), пов'язаних із здійсненням операцій з пенсійними активами, які надаються третіми особами на 1,3 млн. грн. (81,3%) та надання всіх інших послуг на 3,6 млн. грн. (257,1%) (довідково: станом на 30.09.2014 такі витрати становили 152,4 млн. грн.)



Структура цих витрат станом на 30.09.2015 зображена на рисунку 10.



*Рис.10. Структура витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів станом на 30.09.2015 (млн. грн.)*

Основна частина витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, станом на 30.09.2015 припадає на оплату послуг з управління активами недержавних пенсійних фондів – 64,7% від загальної суми витрат. Витрати на оплату послуг з адміністрування пенсійного фонду становили 25,2% від загальної суми витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів. Оплата послуг зберігача, який здійснює відповідальне зберігання активів пенсійного фонду – 5,2% від загальної суми витрат.